

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Біологічний факультет

Кафедра зоології

Дипломна робота

бакалавра

на тему: **«Розповсюдження кліщів роду *Demodex* серед пацієнтів Одеської
обласної клінічної лікарні»**

«Distribution of mites of the genus *Demodex* in patients of the Odessa Regional Clinical
Hospital»

Виконала: студентка заочної форми навчання
напряму підготовки 6.040102 Біологія
Манастирліу Анастасія Степанівна

Науковий керівник

кандидат біологічних наук, доцент
Трач В'ячеслав Анатолійович

Рецензент:

доктор біологічних наук, професор
Петров Сергій Анатолійович

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ __ від «__» _____ р.
Завідувач кафедри

(підпис) Стойловський В. П.

Захищено на засіданні ЕК № 2
Протокол № __ від «__» _____ р.
Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бал)
Голова ЕК

(підпис) Стойловський В. П.

Одеса – 2017

АНОТАЦІЯ

Проведено дослідження розповсюдження кліщів роду *Demodex* серед пацієнтів Одеської обласної клінічної лікарні

У 2014–2016 рр. було обстежено 781 пацієнтів та виявлено 466 випадків захворювання (59,7% обстежених пацієнтів). Жінки хворіють у 1,5 разів частіше за чоловіків.

Роботу викладено на 34 сторінках, вона містить 6 рисунків та 2 таблиці. Наведено посилання на 35 джерел літератури (34 кирилицею та 1 латиницею).

Ключові слова: *кліщі, демодекс, Demodex, Одеська обласна клінічна лікарня*

Distribution of mites of the genus *Demodex* in patients of the Odessa Regional Clinical Hospital was studied.

In the 2014-2016 781 patients were surveyed and detected 466 cases of disease (59,7% of surveyed patients). Women sick 1,5 times more often than men.

Diploma thesis is expounded on 34 pages, it contains 6 figures and 2 tables. It provides links to 35 references (34 cyrillic and 1 latinic).

Key words: *mites, eyelash mites, Demodex, Odessa Regional Clinical Hospital*

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	6
1.1. Систематичне положення і біологія кліщів роду <i>Demodex</i>	6
1.2. Демодекоз: клінічна картина, діагностика і лікування	10
2. МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ	17
3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ	22
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	31

ВСТУП

Всі захворювання мають різні симптоми, період розвитку і способи лікування. Багато виявляються відразу ж, інші можуть непомітно прогресувати роками. Про різного роду шкірні захворювання, як естетично неприємні, прийнято замовчувати. Такі проблеми не обговорюють із знайомими, з подібними питаннями соромляться звернутися до дерматолога. Одже, детальна інформація про демодекоз зайвою не буде [Возіанова, 2001].

Демодекоз, як накожне захворювання, зустрічається й у ветеринарії. Демодекоз у людини зустрічається не часто, але є думка, що носіями кліщів роду *Demodex*, є майже всі дорослі. Вся справа в тому, що специфічні мікроорганізми можуть перебувати в тілі здорової людини роками, і тільки при ослабленому імунітеті та інших сприятливих для розвитку захворювання факторах, ознаки демодекозу негайно виявляться [Скрипкин, Мордовцев, 1999].

Демодекоз захворювання заразне. Викликається паразитуванням кліща, під назвою *Demodex folliculorum*. Він переважно вражає шкіру обличчя, але може розвиватися і на інших частинах тіла. Харчується кліщ секретом сальних залоз. Як правило, захворювання носить сезонний характер і загострюється навесні-восени. Будучи хронічним, демодекоз викликає алергію в організмі, тому що тривалий вплив продуктів життєдіяльності кліща сильно подразнює шкіру і викликає рясні висипання. У найбільш запущених ситуаціях, можуть виникати гнійничкова і вузелкова стадії захворювання [Коган, Степаненко та ін., 2003].

Незважаючи на те, що проблема демодекозу розглядається і вирішується багатьма дослідниками впродовж останніх 150 років, на сьогодні остаточних і ефективних методів діагностики і лікування так і не знайдено.

Метою дослідження було дослідити особливості розповсюдження кліщів роду *Demodex* серед пацієнтів Одеської обласної клінічної лікарні.

Вирішували наступні завдання:

- дослідити рівень захворюваності на демодекоз у 2014–2016 рр.;
- встановити особливості сезонної динаміки захворюваності;
- встановити статеву специфічність захворюваності.

Об'єкт дослідження – поширення, клініка та етіологія паразитарних захворювань людини, що викликаються членистоногими.

Предмет дослідження – особливості розповсюдження кліщів роду *Demodex* серед мешканців Одеської області.

Щиро вдячна за допомогу у наданні архівних даних лікарю-лаборанту відділу ПЦР Кравчук Тетяні Борисівні, а також усьому колективу клініко-діагностичної лабораторії, зокрема завідуючій лабораторії – Каташинській Наталії Миколаївні.

ВИСНОВКИ

1. За період дослідження (2014–2016 рр.) було обстежено 781 пацієнтів та виявлено 466 випадків захворювання на демодекоз, що складає 59,7% від загальної кількості обстежених. У всіх випадках кліщ роду *Demodex* був виявлений на всіх ступенях розвитку (яйце, личинка та доросла особина).

2. На протязі всіх трьох років рівень захворювання на демодекоз майже однаковий (від 54,8 до 66,4 %). Значення захворювання у окремі місяці коливалися від 9,0 до 100,0 %. Сезонних особливостей рівня захворюваності не виявили.

3. Частіше на демодекоз хворіють жінки (у 11 з 12 кварталах місячних періодів 2014–2016 рр., що порівнювались). В цілому за 2014–2016 рр. рівень захворюваності жінок вищий у 1,5 рази (чоловіки – 39,5%, жінки – 60,5%).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Акбулатова Л. Х. О двух формах клеща демодекс фолликулорум гоминис и о демодекозе человека // Труды Ленинградского института усовершенствования врачей. – 1970. – Вып. 4. – С. 54–66.
2. Акбулатова Л. Х. Патогенная роль клеща *Demodex* и клинические формы демодекоза у человека // Вестник дерматологии. – 1996. – № 2. – С. 57–61.
3. Ахметов С. Н., Бутов Ю. С. Практическая дерматокосметология. – М.: Медицина, 2003. – С. 277–279.
4. Балашов Ю. С. Паразито-хозяйинные отношения членистоногих с наземными позвоночными. – Л.: Наука, 1982. – 251 с.
5. Балашов Ю. С. Иксодовые клещи – паразиты и переносники инфекций. – СПб.: Наука, 1998. – 287 с.
6. Бутов Ю. С., Акилов О. Е. Факторы успешной колонизации клещами *Demodex* spp. кожи человека // Вестник последипломного медицинского образования. – 2002. – № 1. – 87 с.
7. Возіанова Ж. І. Інфекційні і паразитарні хвороби: В 3 т. – К.: Здоров'я, 2001. – Т. 2. – 696 с.
8. Ємчук Є. М. Іксодові кліщі. – К.: АН УРСР, 1960. – Т. 25. – 164 с.
9. Захваткин Ю. А. Акарология – наука о клещах: История развития. Современное состояние. Систематика: Учебное пособие. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. – 192 с.
10. Зацепина Н. Д., Семенова Г. Я., Евсеева В. Е. Пораженность клещом Демодекс фолликулорум кожи лица и век у жителей г. Москвы / В кн.: Вирусные заболевания глаз. – М., 1977. – С. 92–96.
11. Зенкевич Л. А. Жизнь животных: В 6 т. / Общая редакция члена-корреспондента АН СССР профессора Л. А. Зенкевича. – М.: Просвещение, 1969. – Т. 3. – 640 с.

12. Ковальчук Г. В. Зоологія з основами екології. – Суми: Університетська книга, 2003. – 613 с.
13. Коган Б. Г., Горголь В. Т. Специфичность клещей *Demodex folliculorum* и *Demodex brevis* – возбудителей демодекоза человека // Украинский журнал дерматологии, венерологии, косметологии. – 2001. – №21. – С. 37–41.
14. Коган Б. Г., Степаненко В. И. Мофологічні, біологічні та функціональні особливості збудників демодекозу людини кліщів *Demodex folliculorum* та *Demodex brevis* на сучасному етапі. // НПЖ Дерматология. Косметология. Сексопатология. – 2003. – №3. – С. 75–76.
15. Коган Б. Г., Степаненко В. И. Порухення імунного статусу організму хворих на розацеа, демодекоз і періоральний дерматит з урахуванням патогенетичного значення інвазії шкіри кліщами демодецидами // Укр. журн. дерматології, венерології, косметології. – 2005. – №1. – С. 33–38.
16. Коган Б. Г., Степаненко В. И., Горголь В. Т. Обґрунтування раціональної системи алгоритмів обстеження та стандартів комплексного лікування хворих на розацеа, демодекоз і дерматит періоральний // Укр. журн. дерматології, венерології, косметології. – 2003. – №2 (9). – С. 17–27.
17. Корзунова А. М. Обережно, зовнішні паразити. – Х.: Ексмо-прес, 2007. – 98 с.
18. Коротов Ю. С., Кисленко Г. С., Чунихин С. П., Алексеев Л. П. Медицинская паразитология и паразитарные болезни. – М.: Наука, 1991. – 269 с.
19. Кравченко В. Г. Шкірні та венеричні хвороби. – К.: Здоров'я, 1995. – 304 с.
20. Маркевич О. П., Бошко Г. В., Емчук Е. М., Шевченко Г. К. Кровосисні членистоногі, їх медико-ветеринарне значення та заходи боротьби. – К.: Наукова думка, 1964. – 142 с.

21. *Мухина Н. М., Евсеева В. В.* Значение биологических особенностей угревой железницы в патогенезе и терапии розовых и вульгарных угрей / В кн.: Проблемы косметологической реабилитации. – М., 1980. – С. 59–60.
22. Офіційний сайт КУ Одеська обласна клінічна лікарня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.okb/inteprice.com/>
23. *Пішак В. П., Бойчук Т. М., Бажора Ю. І.* Клінічна паразитологія. – Чернівці: БДМА, 2000. – 236 с.
24. *Подгаецкая М. П., Гринченко Т. А., Мариняк З. Н.* Диагностика и лечение демодекоза // Дерматология и венерология. – 1973. – С. 103–105.
25. *Полушкина Н. Н.* Диагностический справочник дерматовенеролога. – М.: АСТ, 2007. – 284 с.
26. *Селіванов К. П.* Основні паразитарні хвороби людини. – К.: Держмедвидав УРСР, 1961. – 130 с.
27. *Скрипкин Ю. К., Мордовцев В. Н.* Кожные и венерические болезни. – М., 1999. – С. 426–436.
28. *Сморodinцев О.О.* Увага – кліщі. – К.: Інформ, 2000. – 68 с.
29. *Сюч Н. И.* Паразитарные болезни кожи. Демодекоз: этиология, патогенез, клиника, лабораторная диагностика // Consilium medicum. – 2004. – Т.6, № 3. – С. 191–194.
30. *Фауна України.* Том 25. Іксідові кліщі. Вип. 1 / Є. М. Ємчук. — Київ: Вид-во АН УРСР, 1960. — 163 с.
31. *Фрейман Н. И.* Поражение кожи клещом-железницей // Вестник дерматологии. – 1977. – № 2. – С. 12–17.
32. *Шаламов Р. В., Дмитрієв Ю. В., Подгінний В. І.* Біологія: Комплексний довідник. – Х.: Веста: Ранок, 2009. – 624 с.
33. *Щербак Г. Й Царичкова Д. Б., Вєрвєс Ю. Г.* Зоологія безхребетних: У 3 кн. – К.: Либідь, 1996. – Кн. 2 – 320 с.

34. *Ярыгин В.Н., Васильева В.И., Волков И. Н., Синельщикова В.В.* Биология: Учебник для мед. спец. вузов. / Под редакцией академика РАМН профессора В.Н. Ярыгина: В 2 кн. – М.: Высшая школа, 2003. – Кн. 2. – 334 с.

35. *English F. P., Nutting W. B.* Feeding characteristics in Demodectic mites of the eyelid // *Australian journal of ophtalmology*. – 1981. – V. 9. – P. 311–313.